

Tas Latweefchu draugs.

1843. 18. März.

11ta lappa.

J a u n a s s i n n a s.

Is Pechterburges. Wisseem zilweeem gan jau sinnams, zil tohti doftereem preeksch dascheem flimneekeem lehles jeb dehles wäjjaga, kas meefahm pa weetahm isisich affinis; bet eelsch pilsefehrtahm winnas brichscham gau schi dahrgas, ta ka daschs wahjneeks til ween tapehz nomirst, ka winsch tabs lehles ne warr aismak fahrt, kas winnu laikam isglahbru. Lihbs schim arri mas sinnaja, ka winnas gla b; bahr un pawairoht. Bet tur taggad weens wihrs, Pahrmann wahrda, fahrt leelt tees, ka pats to skunsti ledohmajis un isprohweiss, ka to warroht. Tadeht winsch irr isluhdsees un arri dabbujis to brichwibu, pa teem pirmeem desmit gaddeem weens pats ar scho skunsti darbotees.

Is Rihges. Pagahjuscha neddelä te eelsch kahdas fabrihles weens wihrs breefmigu nahwi atradde, tai pascha brichi krisdams maschihnes frittulu starpa, kad schee fahze eet. — Tai tok ikkars labbi fargahs!

Preeksch pahri gaddeem mehns schinnis lappas jau effam stabstijufchi, ka te blakkam pee Alekxander-wahrteem weens kungs, Kurz wahrda, willas=fabrihki irr ustafijis, fur wehrpj, ausch, well, pehrwe, un wissadas pulkes drikke. Arri taggad wehl schinnit fabrihki strahda un wissadus tahdus darbus usnemimahs. Un eelsch Rihges paschas irr weens kungs, tas kommissionehrs Daniel Minus, kam mahjas pee leelas minzeelas, tas no teem zilweeem, kas paschi ne grihb eet ahra, preeksch schahs fabrihles peenemm karu wajjadfigu sinnu. Preeks raudsiht, ka tikfufchi tee tur publejahs!

Is Pruhfchu semmes. Tai nakti, 25tai Februar iseihoht, 26tai nahhoht, tannis puffes atkal nelaim e irr notikkuse zaur ohgtu twa ik eem. Eelsch Potsdames-pilsefehrtas bija pee kahda bekkera wakkara weena istaba apgullufchees sellis, puissis un weens saldats. Nakti saldatam palikke auksts, tapehz winsch uszehlahs un fluffinam, teem jitteem ne mannoht, few no lehla atnesse katlu ar deggofchahm ohg lehlm, to nolikke sawa pascha gulta preekscha, un eemigge. Bet ohtra rihda, pulksten 6, atnahze namma kalps, ka eeraddisees, un taiffjahs, winnus wissus tris mohdinaht; bet zil gau schi winsch istruchahs, winnus wissus bes jehgas atrast. Saimneeks lifke tuhlin dokteru atwest, un schis nu gan publejahs, zil ween spehdams, bet tatschu til ween isdewahs, to saldaru un to selli no nahwes isglahbt. Puissis wairs ne mohdahs. Winna nabbaga mahte gau schi raudaja, kad winna lihki atnesse mahjas.

Is Wahzsemmes. Du patt tur sahł leelites, ka kad kartuppelus eeksch uhdens iswahra, un ar scho wahritu uhd eni apleij dahrsu un fewischki ar knitti, tahdā paschā uhd eni eemehrktu, kahpohstus aplaista, ka tad tanni dahrsā wiffi tahrpī un fewischki tee salki kahpohstu tahrpī pa wiffam suhd nohst.

Sarunnaschanas,

fā kahds mahzitajs Wahzsemme irr sarunnajees ar zitteem no saweem draudses behrneem,

pahr mahjas krusu jeb dsihwes nelaimi.

Zettorta wakkara sarunnaschana.

Kā tee zilweki tanni apzeemā wehl ar sawu mahzitaju brandwihna pehz, teepjabs.

Semneeks. Ne nemmeet par launu, zeenigs mahzitajs, to es wehl ne warru saprast, ka brandwihns zilweku ne stiprina; schis dsehreens tomehr tohp dedsinahst; un nolaihts no labbibas, un taggad arr' no kartuppeleem, tapehz tam jau waijag' zilweku usturreht un spehzinahst.

Mahzitajs. Tā, kā Deews tahs leek usaugt, mums schahs Deewa dahwanas, ne kahdu skahbi ne darra, bet schahs leetas, kas muhs usturr un spehzhina, un pār militeem tohp samaltas, teek leelā kubbelā ar uhd eni labbi samaisitas; schi fajaukta putra papreeksch teek raudseta kahdu laiku, tad eeksch pirma katla eeleeta un wahrta, un nolaihta; zaur to labbibā un kartuppele tohp gluschi pahrwehrtiti. Tapehz ne warr fazziht, ka brandwihns irr tik patt wesselig, kā labbibā un kartuppele. — Klauseet: eeksch labbibas, kartuppeleem un arri eeksch zitteem semmes augteem mehs atrohdam diwas leetas, prohti: miltus, kas zilwekus un lohpus usturr un stiprina, un garrainus, spiritus twaikus, ko isdabbu zaur raudseschanu un wahrishchanu, to sauzam spiritus, kas reibina. Kas brandwihnu dedsina, tas ween mekle, zik warredams, spirititu no labbibas, woi no kartuppeleem dabbuht, un ne behda pehz teem milteem, kas tam pee dedsinaschanas waijag. Schis spiritus irr no tahdas buhschanas, ka wima twaikī jeb garri pee wahrishchanas us augschu kahpj. Tik lihds, ka breggas katls (un pehzaki arri tas ohtrs katls, kas ohtru reihi tohp nolaihts) paleek karsts, tad tas brankuhsnEEKS tuhlin katlam usleek galwu (zeppuri), us tahdu wihni wunsch salaffa tohs uskahpdamus garrainus twaikus, un tā tohs nopillina. Kad ohtrā katlā arri tik patt irr nolaihts, tad brandwihns irr gattams, ko zilweks dserr. Tas beesums no putras pirmā katlā irr ta bregga. Schahs usturru un spehku dohdams atlikkums lohpeem wehl irr labba barriba.

Semneeks. Tapehz tee barrojami wehrschī pee brankuhsehni tik driht tauft paleek, bet tas zilweks, kas scho kaitigu brandwihnu dserr, paleek leefs.

Mahz. Tā tas irr; to mehs paschi redsam un peedsihwojam; tas muhs arri mahja, ka brandwihns ne tohp taiffhts no tahm barrodamahm miltu dalkahm, un tapehz tas arri ne warr usturreht un stiprinahst.

Ammatneeks. Bet, mihtajs basnizas-kungs, wehl kahda leeta! Zilweks tuh-
 lra manna jaunu spehku tik lihds, kad winsch brandwihnu baudijis. Ko es skaidri pee-
 fewim juhtu, to ne kas man ne warr nostrihdeht.

Mahj. Tas gan riklgi teefs, ko juhs teizat: schnapsi dsehruschi, juhs gan
 effat jutruschi jaunu dschwibu, affinis jums laikam astraki zaur ahderem strehje, dsch-
 fles un zihpsles bij mohdinatas, bet ne peewilkeetes wis; tas ne bija wis jauns spehks,
 ko juhs effat mannijuschi; klauseet — brandwihns darra to paschu pee zilweka, ko
 peeschchi un pahtaga pee sirga. Tas sabraukts gurdens sirgs gan wehl weenreis uslehts,
 kad to ar peescheem durr, woi ar pahtagu fitt; tas tad gan sanems wiffus sawus speh-
 kus, kas tam wehl pahri, bet to ne warr wis fazzicht, ka sirgs jaunus spehkus zaur pah-
 tagas fitteneem irr dabbujis, woi ka tas no teem tappe stiprinahts. Pahtaga tahdam
 sirgam ne dohs jaunus spehkus; bet atpuchhana un harriba to gan warrehs darriht.
 Pee wiffa ta juhs nu saprattiseet, ka brandwihns tikkaizilweku mohdina us kahdu
 ihfu brihdi, bet pehzaki to wairak darra gurdenu. Tapehz arri strahdneeki, kas brand-
 wihnu wairs ne dserr, irr leezinajuschi, ka winnu darbi tohs wairs ne darra tik gurde-
 nus un peekuffuschus, ne ka preeksch laika, kad brandwihnu wehl dsehre.

Ammatneeks. Taggad es skaidraki saprohtu, un pa masam sahku tizzeht, ka
 schai jaunai sinai gan ne warr pretti runnaht. Schodeen ar' esmu mahjjees, ka
 brandwihns leels wiltneeks irraid. Tas, ka mehns nu effam dsirdejuschi, to labbumu
 ne dohd, ko tas apsohla, un zilweku ween famaita, kas to eemihlo. — Bet kam juhs,
 mihtajs mahjitajs, mums scho jaunu wehsti agraki ne effat dewuschchi?

Mahj. Ja es pats scho sinu, mihti behnt, agrakt duhtu dabbujis, tad es
 jums arri jau fenn to buhtu stahstijis. Brandwihns, wiffuwairak eeksch teem 60 pehs
 digeem gaddeem, pahreeku dauds wiffur tohp baudihts, ta, ka ne ween ammatneeki un
 semneeki, bet arri kungi, — ne ween wihri, bet arri seewas un behnti to irr eemihle-
 juschi. Agraki ne kam prahta naw nahjis, ka no brandwihna baudischanas wiffuwairak
 teem zilwekeem tahda skahde nahk pee dwehseles, meesahm, mantas un pee wiffas
 winnu labklahschanas.

Semn. Ja brandwihns nedf spehku, nedf usturru dohd, tad mums pee muhsu
 gruhsteem darbeem tas naw wajjadsig.

Mahj. Ja schis dsehreens juhs stiprinatu pee juhsu darbeem, un wesseligis dseh-
 reens buhtu, tad es buhtu pats pirmajs prettineeks teem, kas to aisleeds un usstahj,
 brandwihnu pa wiffam wairs ne baudiht; bet es nu pats stipri tizzu, ka tas teescham
 wiffuwairak maita mantu, wesselibu un wiffu labklahschanu. Zau zitti dauds tuhstos-
 schi strahdneeki Amerika un zittas semmes to irr atradduschchi, ka winneem dauds lab-
 baki klahjabs pee wesselibas, ka tee masak naudas tehre, kamehr tee brandwihnu ne
 mas wairs ne dserr. Par to naudu, ko zits lihds schim par brandwihnu irr isdewis,
 winsch taggad labbaki un siltaki warr apgehrbtees, un lehtaki par teem sawejeem maissi
 pelniht; tas arri tik peekuffis un nogurris wakkarâ ne ees gulleht; rihtos tas ar
 jautru prahtu zelsees, un ar leelaku labprahtibu, zaur meerigu meegu atspirdsinahts,
 sawus darbus atkal muddigi padarrifs. Pee ta winsch arri sawâ mahjâ, meerigi ar

fawu Deewu un labbu apsinnaſchanu, ar teem fawejeem, faimiseem, draugeem un rabbeem dſihwohs.

S e m n. Tad, kautini, teescham bes brandwihna mums labbaki klabfees! J. G. U.

R u g g e n e e f i.

„Wai! kahda auka taggad jubrà zekahs,
Raug', tà pah'r kuggi basti wihni wekshs!
Ar leelu trohsni auka sehglus dansa,
Un wiffus mastus gauschi lausa.“

Kad dſihwib's wehtra pah'r mums naht
Un dwehſ'les-laiwu schuhpoht saht,
Tad arri dascheem bihsstahs firds,
Un jitteem azzis affras mirds.

„Lai sehgelus pa weenam lohpà tinnam,
Tad drohschaki meh's buhsim, to gan sinnam!
Lai luhkojam, to til ween strahdaht warram,
Ka teekam leelai aukai garram!“

Kad ruhktas affras azzis grausch,
Un grnhsta nastä faklu lausch,
Tad gribbam ahtri walkä tift,
Un wiffu drihs pee mallas list.

„Par wolti wifs tas darbs, to taggad sahkam,
To paschi wehtra'i isbehgt ne mas mahlam!
Gan tinnam sehgelus un seenam mastu,
Bet wehl taf newarr redseht kraſtu!“

Ar muhsu spektu wifs irr welt';
Deews ween warr muhs is behdahm zelt;
Kaut wiffus speklus lohpà nemm',
Tad tatschu jakriht tew garr semm'!

„Ja Deews muhs neglahbs, tad gan pohstà eesim,
Woi jubrà flhsim jeb us kinti kreesim;
Mums listens stahw ween Deewa Lehwa sinnà,
Al tapehz kersimees pee winna!“

Kad Deews eelsch behdahm stahw mums
klast

Un drohschina mums fird' un praht',
Tad newarram pee semmes krist,
Bet drohschi wiffur zauri brift.

„Jaw fugge peldeht saht us drohschu weetu,
Al, kaut jel winna tà lihds gallam eetu!
Kahds preeks, tad drihs eelsch drohscha ohsta tiftim,
Kur glahbti rohtas lohpà listim!“

Tad meera walles panahstsim,
Kad Deewa preekschà fanahstsim;
Tad lihgsimi klannehs muhsu bals:

„Alleluja! Nu behdahm gals!“ R....n.

Dohmas par wezzas pils gruweem.

1. Kas ischeit to pilli gan irr zittkahrt zehlis,
Un kas tohs atminus scheid blahki wehli? —

„Al, fenn jaw tohs eelsch tumſcha kappa rakka!“
Tà man schee wezzi gruwi taggad fakka.

2. Al, scheid bij' zittkahrt ihsti drohscha weeta,
To wiffa pils bij' tà no dselves leeta;
Bet nu te lapsas taggad pahri staiga,
Un puhzas naktis wezzds muhrds flaiiga.

3. Al, zittkahrt tè bij' leelas brangas mahjas,
Un teem, kas winnàs mitte, labbi klahjäh;
Tè dascha seewa lohgu atwehrt sahze,
Kad winnàs wihrs no karra mahjas nahze.

4. Tè zittkahrt stipri wihri eelschà mitte,
Kas pehz ar sawahm brunnahm karrà kritte;
Tè dascha meita duhres azzis bahse,
Kad sinna nahze: „sohbins draugu gahse!“

5. Tè draugs ar draugu zittkahrt lohpà smehja,
Un lihgsimi wihnu sawàs glahsès lehja;
Tè dascha beena til ar preekeem beidsahs,
Un gaismai austoh't, draugs us mahjahm steidsahs.

6. Al, pehzak tur, kur zittkahrt lihgsimi dschra,
Pehz kahdeem gabdeem ruhktas affras behra;
Lai weetà taggad dabschus til ween raugu,
Kur zittkahrt lihgsimi dschra draugs ar draugu.

7. Kur nu tahs dselsu brunnas, schkehpi, stohpi,
Kur nu tee stalti sirgi, brangi lohpi? —
Al, stalti sirgi fenn no jitteem ranti,
Un brangi wehrschi fenn jaw gakkä kanti!

8. Kur nu tee leeli fungi, winnu faimè,
Kas zittkahrt scheitan mitte leelà laimè?
Al, fenn us winnu kappeem suhnàs auga;
Ne weens wains winnu kappa-rakstus rauga.

9. Nu redsi, draugs, tà issuhd pasaul's preeki,
Woi taggad newarr sazzih't: „wifs irr neeki?“
Ro palihds augstas pillis, winnu sargi, —
Kad Deews, tas kungs, us winnahm ranga bargi?

R....n.

Drithw drilleht. No Bidsemmes General-gubbernementes puffes: Dr. C. E. Napierſky.